

УРОКИ ДИСТАНЦІЙНОГО УРОКУ

ПРОДОВЖУЄМО ВИХОВУВАТИ ГРОМАДЯНИНА!

ДВНАДЦЯТЬ ТЕЗ ПРО ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ

Борис ШАЛАГІНОВ, доктор філологічних наук, професор, м. Київ

1. Не можна механічно переносити в інтернет-канал форми живого спілкування (уроки, лекції, семінари тощо). Не має існувати «інтернет-копія» живого спілкування. Виходить завжди сурогат.

2. Форми занять при перенесенні в інтернет мимоволі спрощуються, редукуються. Виникає небезпека загубити раніше знайдені вченими нові методичні прийоми, новаторські досягнення. Є небезпека повернутися до минулих, давно забутих і спростованих життєв форм навчання.

3. У суворих і навіть небезпечних умовах, що склалися, безперечно, мусить існувати у викладацьких колективах згуртованість і дотримання виконавчої дисципліни. Але – без адміністративного догматизму і авторитаризму! Треба не забороняти викладачам самостійно шукати і не карати за кожний невдалий крок, а навпаки заохочувати ініціативу, пошуки нових, новаторських підходів. Перехід на інтернет-форми в результаті має збагатити методику, а не редукувати її. Важливо не загубити роль учителя як наставника, друга і порадника!

Фото із відкритих інтернет-джерел

4. Стосовно учня/студента має бути підвищена вимогливість, зміцнена дисципліна виконання, вдосконалені засоби контролю. Не можна йти на повіді в учня, враховуючи його природну схильність уникати контролю, адже за умов «дистанційки» це стає для нього звичкою.

5. Останнє слово має бути все ж за вченими-методистами, а не за техніками-комп'ютерниками (при всій повазі до їхньої праці; адже сьогодні вони затребувані як ніколи раніше!). Збагачувати треба передусім методику викладання предмета, і лише принагідно – засоби використання комп'ютерного зв'язку¹.

6. Нам, педагогам, слід бути готовими, що повернення до колишнього контингенту учнів (студентів) уже не буде. Коли скасують карантин, ми повернемося до іншої школи, до іншого університету, до інших дітей і студентів. Уже зараз учені-методисти, психологи і педагоги мусять розробляти нові методичні підходи, а, можливо, й нові навчальні дисципліни.

7. Важливо будь-що зберегти нашу молодшу популяцію. Тому можна виправдати надмірні й надлишкові, однак необхідні заходи перестороги. Але не ціною падіння якості освіти! Головне завдання – продовжувати вчити, надавати якісні знання і виховувати громадянина. Карантин – це не тимчасова зупинка у вихованні культурної людини, спеціаліста і громадянина. (Не забуваймо вистражданої народної мудрості: «Не може бути нічого постійнішого, ніж тимчасове»!).

8. Карантин відібрав у нас можливість унормованого навчання. Але педагогу треба навчитися відсутності шансу використо-

¹Італійський аналітик Вж. Д. Бальді пише, що в умовах диджиталізації освіти виникла жорстка конкуренція між компаніями, що наві'язують свої платформи для навчання, а це йде не на користь справі. — Giuseppe Dino Baldi. Il settembre caldo della scuola digitale. // Doppiozero, 31 agosto 2020 (<https://www.doppiozero.com/materiali/il-settembre-caldo-della-scuola-digitale>)

увати як новий шанс для вдосконалення всього процесу. Це додаткова нагода, щоб виховувати в тинейджера навички працездатності, навички давати собі корисні розумові навантаження, навички навчитися виробляти ритм власного життя. Зараз викладачів закликають «не перевантажувати» учнів. Але замінити живий урок (лекційне чи семінарське заняття) інтернет-уроком або конспектом – це найлегший і – безвихідний шлях! Тут варто подумати про зміст самого навантаження, зробити його цікавішим, захопливішим. Адже учні самі себе «завантажують» – власним листуванням, «креативом» і літературною творчістю в соцмережах, фотографуванням і монтажем «картинок», читанням культових текстів. Тож не слід боятися завантажувати їх корисним!

9. Треба врахувати, що комп'ютер та інтернет давно уже перетворилися для молоді на третю реальність. І це той домен, який молодь з певних часів почала вважати своїм і не не пускає туди «дорослих»². Але не варто думати, що тинейджер з більшим бажанням почне вчитися, якщо ми перейдемо на інтернет, і що ми полегшуємо для нього завдання, якщо використовуємо смартфон. Зовсім ні! Про це свідчить, зокрема, мізерний процент тих, хто минулої

весни прослуховував шкільні відеолекції по телевізору. Сьогоднішню тактику інтернет-уроків молодь сприймає як нав'язування їй неприйнятної для неї функції її улюбленого гаджета. Їй не подобається, що педагоги вимагають використовувати гаджет не для розваги, відпочинку та особистого спілкування подалі від світу «дорослих», а зовсім незвичний і абсолютно чужий спосіб.

10. На жаль, дистанційка оголила кризу виховання, кризу світогляду, кризу покладання життєвої мети, кризу загальної й вищої освіти у всьому світі³. «Навіщо вчитися? – питає себе тинейджер, – навіщо мені високі оцінки? Як це має полегшити моє подальше існування?»

11. Реальність в умовах «дистанційки» не повинна перетворюватися для учня на наглухо закритий відсік підводного човна, в якому зв'язок із зовнішнім світом можливий тільки за допомогою складної навігаційної техніки. Зберегти повноцінне дитинство і юність!

12. Треба боятися одного: щоб в умовах нинішнього карантину ми випадково не сформували у наших учнів психологію анархії та непослуху, байдужості та лінощів. Тобто, щоб ми не втратили нашу молодь...

²Докладніше ми пишемо про це в статті: Б. Б. Шалагинов. Новая молодёжная эстетика, или О воспитании чувств в эпоху постмодерна // Collegium: Междунар. научно-худ. журнал. – 2016, № 25. – С. 6–20.

³Warren Treadgold. The University We Need: Reforming America's Higher Education. – New York: Encounter Books, 2018; Gino Roncaglia. Con Cosa succede a settembre? Scuola e didattica a distanza ai tempi del COVID-19. – Laterza, 2020; Slavoj Žižek. Pandemic! COVID-19 Shakes the World. – New York: OR Books, 2020.